List 47.

NOVICE

Tečaj XLIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr

V Ljubljani 24. novembra 1886.

Obseg: Nagozdenje starših, trnastih goličav in pustinj. — Potreba natančno določene toplote pri pinjenji. — Razdelitev državne podpore za ovčarstvo v letu 1886. — Državna podpora za šolske vrte v letu 1886. — Ne potratiti, kar se v denar spraviti daje. (Konec.) — Hranite krmo! — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Eksposé skupnega ministra vnanjih zadev, grofa Kalnoky-a, podan dotičnim odsekom delegacij v Budim-Peštu dne 13. in 18. novembra 1886. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Nagozdenje starših, trnastih goličav in pustinj.

O tem zanimivem predmetu napisal je izvrstni gozdar g. Leopold Friedrich, oskrbnik grajščine Pfannberg blizu Frohnleitna, nekaj prav koristnih vrstic, katere v naslednjem objavimo:

Govoreč o tem predmetu imam pred očmi zlasti takošne goličave, ki so nastale vsled požiganja, da so žito sejali; zemlja je postala izpita, po prisojnih legah je kmalu izgubila vso prst, da štrli v zrak kamenita goličava. Takošnih pustinj imamo v srednji Štajerski še mnogo, ker ljudje pogosto les požigajo in pogorišče z žitom posejejo.

Novi zemljiščni kataster jih ima v predalu za gozde ter bi se morale sedaj nagozditi. Grajščina Pfannberg nakupila je mnogo kmetij ter tako dobila v svojo last veliko goličav, ki so po gori povedanem načinu nastale. Sedaj prizadevamo si uže 12 let, da bi jih nagozdili. Poskusil sem na mnogo načinov reč pospešiti, da bi goličave hitreje ko mogoče z gozdom bile zaraščene.

Pri tem delu sem sledečih skušenj si nabral: na prisojnih apnenih rebrih prijeli so samo: črni bori pomešani z belim borovjem in mecesni. Zasajali smo 2—3letna drevesca. Pred zasajanjem dal sem pogorišča vsega plevela posnažiti in ga pustil ležati v horizontalnih plasteh kot pomoček proti naplavom in brambo po straném.

Jame sem dal navadno uže jeseni izkopati, mogoče velike in globoke. Zemljišče smo 30—40 centimetrov globoko vzrahljali, kar je najbolje sredstvo zoper sušo in glavni pogoj, da novo drevo krepkih korenov spusti.

Poskusili smo jeseni saditi, pa se ni dobro obneslo. Zimski mraz je drevesca iz tal preveč vzdigoval iz rahlih jam. Zato priporočujem spomladi zasajati takošna drevesa. Jako hasni, če drevesca z zemljo na korenih vred presajamo. Kjer pa to predrago hodi ali drugače sploh ne kaže, dobro storimo, če drevescu korene poprej namočimo v ilovno vodo, ker se potem radi primejo. Jame pa kaže na zgornji strani s kamenjem založiti in pokriti.

Jame mogoče velike in globoke izkopavati na opuščenih pašnikih, travnikih, njivah itd., je uže radi tega koristno, ker tako v prvem letu okolo in tik vsajenega drevesca ne zaraste trava. Ta jih torej ne more preraščati in dušiti.

Polaganje količev navskriž v podobi piramid okolo drevesc v zimskem času, da pozneje travo nazaj držijo, to je le za male goličave priporočati, za velike je predrago. Senčnate in visoko v gorovje segajoče goličave zasajamo navadno s smrekicami v gozdih nakopanimi, katerim dodamo nekaj mecesnovih drevesc, ki so 2letna. Smrekice so zvečinoma 3—4letne.

V planinskih legah poskusili smo s 4letnimi limbrami, kar je imelo vspeh enako, kakor v slabih zemljiščih.

Drevesnicam izbiramo kolikor mogoče zemljo podobno oni, v katero se pozneje presajajo drevesca. Če le mogoče, jih spravimo nekaj časa pred zasajenjem na goličavo ter ondi zakopljemo, se ve prav opazno.

Sadimo jih po 1·5 metra narazen, da pride na hektar po 4500 drevesc. Nagozdene goličave je treba vrlo nadzorovati in živine vganjati ne pustimo čisto nič. Do sedaj smo imeli povsod srečo in dober vspeh.

Stroški niso bili preveliki. Na hektar zasadilo se se je po 4500 drevesc, 1000 jih velja 1 gold. 20 kr., torej vkup 5 gld. 40 kr. Za izkopavanje jam, za presajanje od 1000 drevese plačali smo 4 gold., vkup 18 gold., za izsekavanje šibja po 8 gold., tedaj za vse skup 31 gold. 40 kr.

Tako poroča imenovani gosp. gozdar. Želeti je, da bi tudi drugi strokovnjaki svoje opazke in izkušnje blagovolili zapisati in objaviti na občno korist.

Potreba natančno določene toplote pri pinjenji.

Umno izdelovanje surovega masla brez toplomerja je nemogoče. Smetana ali mleko, dejano v pinjo, naj ima 15 stopinj toplote. Le pozimi, ako se v mrzlih prostorih pini, sme biti smetana oziroma mleko 1 do 2 stopinj gorkeje ali pa v vročem poletnem času za 1 do 2 stopinj hladneje. Drugače in sploh se je pa treba strogo držati toplote 15 stopinj. Prašalo se bode, zakaj?

Ako se pregorka smetana pini, na pr. 20 do 25 stopinj topla, kar se žalibog, dostikrat zgodi, se maslena tolščoba zmehča in zmaže. Pinjenje traja neprimerno dolgo časa, surovega masla se malo dobi; maslo je belo, siru podobno, malo trpežno in menj okusno. Pozimi se zopet premrzla smetana pini; maslena tolščoba postane trda in drobljiva, tolščobne krogljice se nerade združujejo in pinjenje tudi neprimerno dolgo časa traja. Navadno ostane tudi precejšen del smetane nespinjen v mleku.

Gori omenjeno, za pinjenje potrebno toploto ima pa smetana redko kedaj, kedar pride iz mlečne shrambe. Treba je toraj smetano do te toplote privesti, toda nikakor ne na peči! Ako se na peči smetana še tako pridno meša, del smetane se gotovo preveč pregreje, in vsled tega se pokvari. To prouzroči deloma zasirjenje mleka in nasledek je ta, da pride sir v surovo maslo, kar ne dela surovega masla le neokusnega, ampak tudi netrpežnega.

Smetano privedemo s tem na primerno toploto, da jo pustimo stati nekaj časa v primerno toplem prostoru. Ako jo je treba prav hitro zgreti, postavimo jo lahko v posode z gorko vodo, ali pa prilijemo toplega mleka; ako jo je pa treba shladiti, jo lahko postavimo v mrzlo vodo ali pa ji dodamo malih kosov čistega ledú.

Toraj, če je za pinjenje pripravljena smetana pretopla ali premrzla, ni se treba bati truda, smetano do primerne toplote privesti.

V poletnem času treba je splakniti pinjo z mrzlo, pozimi s toplo vodo, predno se prične pinjenje.

Hranite krmo!

Vsacemu gospodarju je še v živem spominu pomanjkanje krme konec letošnje zime. Ako pa presojamo letošnji pridelek, pridemo do zaključka, da smo malo krme pridelali in jaz bi skoraj trdil, da bode prihodnjo zimo pomanjkanje krme ravno tako, če ne celó še veče. Ker pa vem, kako potratno in dostikrat brezumno delajo naši gospodarji s krmo, zato jim zakličem: Hranite krmo! Delajte varčno s krmo!

Računati naši kmetovalci ne marajo. Nekateri na računanje ne mislijo, drugi so preleni in tretji pa vejo, ko bi računali, pridejo do neprijetnih zaključkov, zato pa raje opustijo računanje. Razumen gospodar bode pa vedno računal in zlasti v jeseni natančno prevdaril, koliko ima krme, ali bode shajal z njo do spomladi ali je bode treba kaj dokupiti, ali ne kaže bolje nekaj živine prodati itd. Ako kmetovalec vse to prevdari in preračuni, in ako on krmenje nadzoruje, potem ne bode živina trpela pomanjkanja in gospodarju ne bode treba globoko seči spomladi v žep. Pri nas pa, kakor uže rečeno gospodarji prav nič ne prevdarijo vse to v jeseni, zato pa morajo svojo lahkomišljenost spomladi drago plačevati.

Hlapec in dekla sta navadno gospodarja čez vso zalogo krme in gospodar spomni se še le takrat na vse, kedar je prepozno, to je, če pride posel uže ob svečnici k gospodarji ter mu reče: Gospodar, krme bode kmalu konec, skrbite za drugo. Sedaj se ve da prične gospodarja glava boleti, ker sprevidi, da bode treba drago krmo kupovati, ali pa živino pod ceno prodati.

Ko bi gospodar krmenje nadzoroval, ne delali bi posli tako potratno s krmo in izhajal bi ž njo noter do spomladi. Ako je kdo krmenje v naših gorenjskih hlevih opazoval, in sicer precej v jeseni in prvem začetku zime, prepričal se je, da imam prav. Sena navalijo v jasli kolikor ga gré, goved se ž njim igra in več ga gré pod kravo v steljo, kakor pa v kravo. Dokler je kaj repe, krompirja, otrobov itd., takrat krmijo posli živino tako, kakor bi šlo povsod za to, da goved v enem tednu opitajo. Slamo, posebno ajdovico, na debelo nastiljajo in ne mislijo, kako prednost ima slama za krmo. Kdo bode pa tudi slamo krmil, če je druzega dosti, slamo je treba tudi rezati, to je, pa vse preveč dela. Se ve dá proti veliki noči je celó dobra slama iz slamnatih streh, da je le živina sita, v jeseni pa ti bode vsak hlapec na dolgo in široko razkladal, da za govejo živino je slama za nič in k večem le za nastiljo rabiti. Ako mu pa celó svetuješ ajdovico krmiti, smejal se ti bode in sam pri sebi bode mislil: ta pa ni pri zdravi pameti, da mi kaj tacega svetuje.

Toraj gospodarji, ako ne marate trpeti škode, bodite tudi gospodarji v hlevu, zapovedujte vi poslom, ne pa narobe. Odločite natanko vašim poslom, koliko naj krme pokladajo, ako uže ne marate tehtati vsaj krmo vsaki dan, živini odmerite na koše itd. Tudi seno pustite rezati, se ve da, ne tako kratko kakor rezanice. Z razrezanim senom ne more se igrati živina, in ako ji daste sploh krme le toliko, da se ravno le nasiti, potem se ni bati, da bi živina krmo na tla metala.

Svetujem Vam tako-le krmiti živino čez zimo: Kupite ali napravite si bedenj ali kad, tudi je dober za to star sod, kojemu eno dno izbijete. Ta sod postavite blizu hleva v kak prostor, kjer ne zmrzuje. Sedaj pa napravite rezanice (škope), rezanega krompirja, repe ali korenja, otrobov, plev itd., z eno besedo, vse, kar imate za pokrmiti. Vsega tega toliko vzemite, kolikor potrebuje Vaša goved na dan, izvzemši sena. Na dno kadi ali soda denite najprvo na pol čevlja na debelo rezanice ali plev. Ako imamo malo slame, prav dobra je tudi ajdovca. To vse dobro z vodo poškropimo, najbolje, če imamo pomije ali pa na vodi pomešane otrobe. Na to pride nekaj rezanega krompirja, pese, repe ali sploh, kar ima kmet za krmenje. Potem zopet pride rezanica ali pleve itd., in to toliko časa delemo, da vse v kad spravimo, kar je krme za en dan. To vse je dobro potlačiti, najbolje pa dobro pohoditi. Čez 24 ur razgreje se vsa krma v kadi, slama se vsled mokrote zmehči, krma dobi prijeten vinski duh in živina jo hlastno žré, celó take reči n. pr., ajdovico, katere drugače le ob velikem gladu jé. Čez 24 ur izpraznemo sod na primernem prostoru, vse dobro premešamo in to živini ob treh krmenjih (brištih) pokladamo, sod pa za drugi dan na novo napolnemo. Najbolje je sod napolniti popoldan, drugi dan popoldne ga izprazniti in krmo pokrmiti za prihodnje tri krmenja, to je zvečer, zjutraj in opoludné. Drugi dan popoludné sod zopet napolnimo itd. Po vsacem krmenji damo potem govedi še za naboljšek nekoliko sena, a nikdar toliko da bi ga živina v jaslih puščala. Živina mora krmo v jaslih do zadnje bilke pojesti.

Kmetovalci, ako tako ravnate, verujte mi, da sè slabo krmo, imeli bodete enake uspehe, kakor dosedaj s potratno krmo, zraven tega bodete pa na krmi prihranili ter tako tudi pri kmetijstvu zlasti živinarstvu večji dobiček imeli.

Razdelitev državne podpore za ovčarstvo v letu 1886.

Z državno podporo kupila bode c. kr. kmetijska družba ovne in ovce ukviškega plemena, ter jih bode razdelila po sklepu glavnega odbora med sledeče gospodarje:

1. V gorenjski pokrajini:

Franjo Debeljak iz Sobotnice,
Simon Zima iz Dovjega,
Matija Podobnik iz Osredka,
Janez Žvan iz Srednje vasi,
Anton Vester iz Zagorice,
Tomaž Žavbi iz Zgornjega Tuhinja,
Mat. Šifrer iz Žabnice.

2. V notranjski pokrajini:

Anton Obreza iz Bezuljaka,
Franjo Krečič iz Vrhpolja,
Josip Štefančič iz Hotederšice,
Franjo Gorup iz Matenje vasi,
Janez Rupník iz Črnega vrha,
Ignacij Petkovšek iz Zaplane,
Anton Žele iz Trnja.

3. V dolenjski pokrajini:

Josip Kralj iz Plemberka,
Josip Centa iz Cente,
Matija Plut iz Vranovč,
Anton Turk iz Bršlina,
Anton Lovše iz Slivne,
Martin Škof iz Radovice,
Janez Straus iz Cegelnice.

Prvi imenovan v vsaki pokrajini dobi enega ovna in eno ovco, drugi vsi pa po enega ovna. Ako bode mogoče kupiti več kot 21 ovnov, oziralo se bode v prvi na sledeče gospodarje:

Andrej Sodija iz Zaspega,
Ivan Zupanec iz Martinjega vrha,
Janez Paper iz Dola.

Državna podpora za šolske vrte v letu 1886.

Vsled odloka vis. c. kr. kmetijskega ministerstva iz dne 16. oktobra t. l., št. 13.475, razdeljena je bila na predlog c. kr. kmetijske družbe državna podpora za šolske vrte tako-le:

1. Za obdelovanje šolskega vrta dobili so podporo sledeči gospodje učitelji:

Vojteh Ribnikar v Dolenjem Logatci	50 gold.
Florijan Rozman v Veliki Dolini .	40 „
Franjo Lavrič v Škocijanu . . .	20 „
Leopold Abram v Kostanjevici . .	20 „
Matija Rant na Dobrovi	20 „
Janez Kermavner v Šentvidu . .	20 „
Martin Potočnik v Sori	20 „
Josip Čerin v Toplicah pri Zagorji	20 „
Franjo Klinar v Hrušici	20 „

2. Za napravo novega šolskega vrta dobili so podporo sledeči gospodje učitelji:

Janez Bantan v Dragatušu	35 gold.
Janez Jeglič v Pečah . .	35 „

Ne potratiti, kar se v denar spraviti daje.

(Konec.)

Kje je gospodarstvo 7—8 krav imajoče, ki potrebuje vsak dan po 2 gold. masla? Nikjer. Kaj pa dokaziva to? Nič druzega, kakor potrato, če vse maslo doma povžijejo, ki je vendar toliko vredno vselej, kakor gotov denar. Ugovarjati je mogoče: vsaka kmetija ni tako srečno blizu železnice, da bi mogla pošiljati mleko v Gradec ali na Dunaj k tamošnjim društvom. To je resnično. Vendar s tem se ne morejo izgovarjati in z mlekom tako potrato delati, kakor je bilo omenjeno, ter jim bodem v prihodnji številki tega lista dokazov navajal. Sedaj govorim le o tistih kmetijah, ki bi mogle mleko pošiljati v Gradec in predavati tamošnjemu mlekarskemu društvu. Takošne kmetije so vse na gorenjem in spodnjem Štajerskem, ki z vozom nimajo k železnici dalje nego 1—2 uri voziti ter imajo 5 krav in se zavezejo po leti in po zimi od naznanjene krave vsaki dan ne manje kakor 4, pa tudi ne več kakor 8 litrov mleka poslati. — Omenjeno društvo ima naslov: „I. Steirische Milch-Genossenschaft“. *) Ustanovilo je se l. 1879. Vodstvo izročeno je najpoštenejšim, vsega zaupanja vrednim možem. Kdor hoče pristopiti, mora pismeno prositi pri vodstvu v Gradcu, da ga vsprejmejo. Pri vstopu plača enkrat za vselej 50 gold. kot ustanovnino. **) Kdor ima menj nego 5 ***) krav, se ne vsprejme. Za vsako naznanjeno kravo vplača 40 gold. deležnine. ****) S temi denarji jamči društvenik pobotanje mogoče zgube pri celem društvu ali zadrugi mlekarski. Denar dobi nazaj, kedar izstopi in postavni rok jamčenju poteče. Vsak društvenik ali zadrugar mora skrbeti za posebno snago v hlevu in pri molži. — Nadalje mora dvoje število posod za prevažanje mleka imeti, kolikor jih je treba za enokratno pošiljev. Kupiti mora si tudi zelo novo mašino hladilnico. Z njo zamore toplo mleko od krave, kakor je hladilna voda več ali manj hladna, čudovito naglo razhladiti do 8—6 stopinj, kar storí, da se ne vsede. Za 5 mlečnih krav je treba kapitala za sledeče potroške:

Ustanovnina znaša		50 gold.
5 deležev po 40 gold.		200 „
Posode in latvice, katere prodava fabrikant Kleiner in Fleischmann v Mödlingu pri Dunaji po naslednjih cenah:		
mašina hladilnica N. I. s posodami za pritok in odtok s stojalom vred gld. 53.20		
Latvice in posode za enokratno pošiljatev najmanje 30 litrov mleka:		
2 latvici po 10 litrov gld. 4·20	gld. 8.40	
2 latvici po 20 litrov „ 5·80	„ 11·60	
1 sito z mrežico, ki se daje privijati k prevoznim latvicam .	„ 2·50	
Ključance, voznina	„ 4·30	80 „
Vkup . .		330 gold.

Razdelimo ustanovne stroške na pet let; treba je tedaj od dobička sleherno leto odpisati okoli 11 gld. 50 kr., od deležnine 5% = 10 gld. in za posode, obresti, obrabo 15% = 12 gold., vkup 33 gld. 50 kr.

*) Kakor znano, snuje se tudi v Ljubljani taka zadruga.
**) Pri ljubljanski ni plačati ustanovnine.
***) V Ljubljani zadostujejo tri krave.
****) V Ljubljani znaša deležnina za vsako kravo le 30 gold.

*

Tej svoti pridenimo še voznino za mleko do Gradca, ki znaša 1 krajcar od litra ter zahteva vsak dan od 30 litrov v enem letu 109 gold. 50 kr. In tako dobimo vseh stroškov 143 gold.

Kakor pregledani in odobreni letni računi kažejo, plačuje zadruga svojim zadrugarjem za liter povprek mastnega mleka po 7 krajcarjev.

Mleka dá 5 krav vsaki dan, ena po 6 litrov, vkup 30 litrov, torej v enem letu 10.950 litrov po 7 krajc. daje . . . . . 766 gold. 50 kr.
ako za obresti in stroške odračunimo . . . . . 143 „ — „

ostane čistega dohodka . . . . . 623 gold. 50 kr.

To hoče, z drugimi besedami povedano, toliko reči, kakor vsaka krava donaša posestniku na leto 124 gold. 76 kr. za mleko ali za 100 litrov mleka se speča povprek 5 gold. 70 kr.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

42.

O brodovih.

(Konec.)

„Ta egiptolog je 1868. l. izdal 143 načrtov staroegipetskih brodov, kakoršne so gradili 2500 let pred Kr. Kolikor se do sedaj vé, niso stari Egipetci mnogo napredovali v tem oziru. Njih plovitba je bila omejena na Nil. Niso poznali sidra, menda zato ne, ker ga na Nilu niso potrebovali. Še manj so poznali krmilo. Še le pozneje, ko so začeli graditi veče brodove, izumili so nekakošno krmilo, katero so si tudi Grki in Rimci od njih izposodili.“

Mnogo bolj razvito brodogradnjo so imeli Feničani, ki so imeli naselbine skoro povsodi po sredozemnem morju. Če pomislimo na njih odvažna potovanja zunaj ožine giberaltarske, moremo s tega sklepati, da je bila brodogradnja pri njih jako razvita, sicer bi se oni ne bili spuščali na ogromne valove oceana. Za take vožnje je bilo treba jakih in čvrstih brodov.“

V devetem stoletju po Kr. ste se začeli skazovati z brodovjem Genova in Benetke. Toda Genovčani kakor Benečani se niso mogli meriti z Grki in Rimci niti gledé velikosti niti gledé ukusa svojih brodov. Niti genoveške karake niti beneške galeje niso imele one elegantne oblike, kakoršno so pred več ko tisoč leti imele grške pentere. Današnji razvitek brodogradnje moramo zahvaliti severnim narodom, ki so znali sprejeti malo po malem vse, kar se je boljega bilo do tje iznašlo. Brodovi Viljema osvoboditelja, na katerih so se Normani prepeljavali na Angleško, niso bili veliki, ali pripravni in ukusni. Ali ko je bil izumljen smodnik in so bili vpeljani topovi na brodovih, začela se je koj tudi razvijati njih velikost. Pravi napredek pri brodogradnji pa se opazuje še le s početka osemnajstega stoletja. Največ so storili Angleži, kajti zgodovina jih je izučila, da so spoznali, da vsa njih moč biva na morju. Uže v devetem stoletju se je Alfred silni preveril, da mu je treba vojnih brodov, ako hoče Dance odbijati. In res je dal zgraditi množino galej. O sinu njegovem Edgardu se pripoveduje, da je ob smrti svoji zapustil Angleški več kot 3600 brodov. Do Henrika VIII. ni imela Angleška nikake mornarice, in slabo tudi pozneje, dokler ni zasedla prestolja kraljica Elizabeta. Ona je upozorila Angleže, kako jim je njegovati morje, ako hočejo na njem gospodovati. Do osemnajstega stoletja je Angleška sedaj napredovala, sedaj nazadovala v vojni mornarici. Napoled pa, podučena od tolikih primerov iz davne svoje povesti, in na to prisiljena z vojskami, katere jej je tedaj bilo voditi, odvažila se je, da nasloni vso svojo moč na vojno brodovje.

Glinsko (luneburško) vresje in stanovniki.

Brunšvik ima stara mestna vrata, katerim velé „vindiška“ vrata. Skoro tik pred njimi se pričenja prod, ki se širi tje do Labe. Do malega vsak potnik, ki potuje po tej krajini, toži o puščobi in dolgočasnosti, ne tako prirodoslovec; njemu je ljub in drag vsak kraj, vsaka rastlina, prodje in planine, vresje in palme, tudi na te stepe rad zahaja in se nasladjuje ž njihovo mičnostjo. Moti se, ki meni, da je glinsko vresje zgolj ravnina, ne, nahajajo se sem in tje znatna peščena brda. Ob Labi leži jako rodovitna prst, bolj v notranji deželi vrsté se gozdi in vresje, močarine in obdelano polje, še naprej pa gleda oko samo borovčino, brinje in čevelj visoko vresje. Najviši vrh te krajine meri do 400 čevljev, in je zaraščen z gostim lesom; tu je razvodje dolenje Labe in Vezre, tu izvirajo vsi pritoki in potoki glinske kneževine, in se izlivajo ali v Labo ali v Vezro.

Ta severonemška stepa je jako zanimiva v vsakem oziru. Tu nahajaš premnoge, po pesku nametane klade kamenja. Tamošnji kmetje zbijajo in vozijo domov to kamenje, in ograjajo ž njim vrtove in dvorišča. Če samo po vrhu pogledaš te premnoge, sem in tje jako velike klade, vendar bodeš koj uvidel, da so jako različnih vrst. Prvi hip bi utegnil soditi, da so te klade ulomki z bližnjega Harca. Toda, če jih pobliže ogleduduješ, preveril se bodeš, da temu ni tako, in zavzet bodeš popraševal, od kodi je to kamenje, ki se čisto nič ne slaga z onim v Harcu. Tu vidiš jako lepe in velike kosove granita, raznega gnajsa, tinjčevega škrilnika in raznih porfirov. Vsi ti raznovrstni ulomki ležé raztreseni v veliki, veliki daljavi od trde žive skale. Te klade kamenja se imenujejo erastiške ali blodne klade, in so bile dolgo prava zastavica prirodoslovcem. Prišle so s skandinavskih gorâ. Kako to? V sivi starodavnosti so ledniki dosta bolj pogostem pokrivali gorovje, in so z gorovja dosta dalje segali v nizke doline in čez velike planjave visoke in nizke lege. Te klade so bile primrznjene v lednike, in kedar so se ledniki raztopili, prišle so na sedanja mesta. Nahajajo se na tej stepi tudi razne okamenine, kakoršnih je v izobilju po obali ob vzhodnem morju.

Po tej razsežni prodovini se širi gosto vresje, pa tudi brinje, ali bolj raztreseno. Ta krajina ima v obče le malo vrst rastlin, ali zato se one širijo v neskončni množini, vzlasti navadno vresje in borovnica. Glinski kmet se ukvarja ponajveč z ovčarstvom in čebelarstvom, in seje navadno le ajdo. Kar je Laponcu severni jelen, Grenlancu morski pes, tisto je glinskemu kmetu mala tržasta ali trdna ovca. Daje mu okusnega mesa in volne za obleko. Tudi ni veliko dela z ovcami; kakor hitro nastopi spomlad, začne ovčar črede na pašo goniti, celi dan jih ima zunaj, za večera jih prižene domov. Zadovoljna živalica objeda mlado vresje, in se prav dobro redí. Poglaviten živež kmetu pa je ajda. — Z ajdovo setvijo ni veliko dela. Gospodar gré in odloči kos sveta za setev, zažge visoko vresje, in kedar je pogorelo, podorje pepel, ter poseje ajdo. Na ta način se pridela na najpusteji zemlji obilo ajde. Ajdo meljejo, ali jo dadó v stope za ajdovo kašo. Kuhajo jo na mleku, iz moke ajdove pa delajo cmoke, ki so vsako opoludne na mizi, pa tudi zvečer. Veliko vrže tudi čebelarstvo kmetu. Malokje na Nemškem se ukvarjajo toliko s čebelarstvom, kakor tu.

Na vresje in ajdo marljive čebelice jako rade hodijo, pa tudi nanosijo mnogo medú v panje. Vresje prične cvesti še le julija meseca, toraj postavi čebelar čebele na repišča, potem jih prepelje na ajdo, in naposled jih spravi v vresje. Sedaj se ne briga več za-nje, dokler niso panji težki. Mnogi tamošnji stanovniki ne ukvarjajo zgolj s čebelarstvom, drugi le po nekoliko, ker imajo s poljem dovolj dela. Le-ti prodajajo svoj pridelek prvim, ki tržujejo z medom in voskom na debelo. Tega blaga spečajo največ v Hamburg. Trdi se, da ti ljudje utržijo na leto po 200.000 tolarjev.

Po glinskem vresju raste najraje breza, potem bor, sem in tje tudi hrast, ali le na rodovitnih legah. Vsa ta nepregledna in v obče neobdelana krajina je otožna, zato ne ugaja veselim potnikom. Zemlja tu tako rekoč nima nobene cene, ob rekah pa, kjer so lege mastne prstí, ne vé kmet, koliko bi ti cenil kosec zemlje. Dosti potov so uže poskušali obdelati pusto vresje, ali spodleteli so skoro vsi poskusi, ker primanjkuje vode. Tudi se kmet še vedno drží stare navade pri obdelovanju zemlje, in če bi ne bilo tako, kakor on hoče, bil bi na vso moč potrt, menil bi, da mu ni več živeti. Sploh pa kmet glinske kneževine prav dobro živí, ovce, čebele in ajda ga zalagajo z vsem, kar potrebuje.

Na Glinskem so dvojne vasi, ki se popolnoma razlikujejo po leži in po stavbi poslopij. Ene so postavili prvotni stanovniki Vendi, podobne so vasem v gornji in doljni Lužici. Te Slovane so Nemci tudi do dobrega zatrli. V drugi polovici 18. stoletja so še bili v celem svojem bitju, ali uradniki so delali neprenehoma o njihovem iztrebljenju. Ti uradniki so jezik slovanski tako grdili in tako se norčevali z ljudi, da je ubogo ljudstvo komaj čakalo, da se nauči nemščine, vzlasti njihova deca. Kako se je uže poprej postopalo s Slovani, to nam pojasnuje sklep mestnega zbora luneburškega leta 1409., ki pravi, da se Slovanu sploh pod nikakimi pogoji ne podelí meščanska pravica. Če se oženi nemšk meščan, svoboden mož, s Slovanko, naj so njiju otroci nesposobni za kako javno službo, celó taki rojstveni listi, kakor drugim ljudem, naj se jim ne izgotové. Jako zgodaj jeli so Nemci misliti na prepoved slovanskega jezika pri sodniji, v uradih in v cerkvi. 1751. leta se je poslednjikrat obhajala služba božja v slovanskem jeziku.

Vse drugačne so vasi, katere so postavili Nemci. Hiše nemških kmetov stojé močno narazen. Prostor okrog hiše je ograjen, za hišo je vrt, pod okni so gredice za cvetlice. Vsak si je hišo postavil, kjer se mu je zljubilo, zato so neredno razmetane. Samo v prifarnih vaséh so bolj vkup potisnjene, vzlasti cerkev, župni dvorec, šola in cerkovnikova hiša. Te vasi so središča okolnim vasém, tu je tuda pošta, tu so razni rokodelci in trgovci z mešanim blagom. Priletni možje in žene se pripeljejo k službi božji v nedeljo, mladina prihaja peš, če tudi ima po več ur hodá. Molčé stojé pred cerkvijo in čakajo, kedaj bode zazvonilo.

Nekedaj je bilo jako živo po vseh mestih, trgih in vaséh, ki ležé ob velikih cestah, ali odkar je zdrdral železni voz po Harburško-hanoverski progi, zaspalo je do malega vse. Vzlasti hudo je zadel ta udarec Luneburg. Edini Harburg se je okoristil pri tej zameni, in se sedaj brzo razvija. Leža njegova pa je tudi jako prikladna novodobnemu prometu, in da-si ne bode mogel ná-se potegniti ogromne trgovine nasproti ležečega Hamburga, vendar je važen za prekomorski trgovinski promet, ker tu se roba z ladij koj v vagone preklada. Tudi prevožnja tujcev vrže vsako leto Hamburgu znatnih dohodkov, kajti neprestano piskajo parniki med Hamburgom, Altono in Harburgom.

Političnе stvari.

Eksposé

skupnega ministra vnanjih zadev, grofa Kalnoky-a, podan dotičnim odsekom delegacij v Budim-Peštu dné 13. in 18. novembra 1886.

Odkar so nastale homatije na balkanskem polotoku, se skrbno poprašuje v krogih prebivalstva avstrijskega, kaj pride s tega, mir ali vojska, in zato upamo vstreči tudi svojim čitateljem, ako jim vsaj v posnetku podamo zanimiv govor Kalnoky-ev o teh zadevah, glasi se:

„Ako bi nasproti stal parlamentu, kateri bi danes potom interpelacije ali v drugi obliki od mene zahteval pojasnil o sedanjem položaju, tedaj bi prosil, to vprašanje za nekaj časa odložiti, ker ni mogoče, v sredi krize ali najmanj kritičnega oddelka, v razvoju stvari podati zadostnih pojasnil. Sprevidim pa, da je to delegacijam nasproti nemogoče, kjer se samo enkrat v letu in le za malo tednov zbirajo. Povedal bom tedaj toliko, kolikor mogoče, in prosim za ono prizanesljivost in oni ozir, katerega pri takih okoliščinah zares potrebujem.

Pri razpravi in sodbi o bolgarskem vprašanji mora se razločiti ono, kar je čisto bolgarskega, in ono, kar je tudi evropejskega, in kar se po tem dotika tudi naših koristi. Naše koristi so tam, kjer zadeva ali načelna vprašanja, ali splošne pravice iz pogodeb. Kako Bolgari gledé svoje notranje politike postopajo, ali se gledé tega to ali to zgodi v Sofiji, nam more primeroma biti enako nepomenljivo, dokler se ne dotikajo one bistveno jedra.

Sem spada, da narava in bistvo bolgarske kneževine, kakoršno je ustanovila berolinska pogodba in celokupnost pravic, katere ji je dala ona pogodba, ostanejo neprikrajšane. Bolgarska bila je tedaj ustanovljena kot samoupravna kneževina z značajem vazalske države nasproti Turški. To stanje zagotovljeno je po pogodbah, in akoravno nobena vlast ni prevzela poroštva, da se izvrši, vendar prestaja vlastem in tudi nam, težka pa imenitna dolžnost, čuvati, da se to glavno načelo resno ne žali ne v Bolgarskem in ne kjerkoli drugod. Dalje si je vlada s tega stališča sledeča bolgarskim dogodbam prizadevala, prav razločiti med onim, kar ima značaj stalnosti, dokončnosti in med onim, kar se more smatrati za memogredoče.

Ocena dogodeb gledé njihove važnosti in vstrajnosti v posledicah je ena najtežavnejših nalog politike. Nada svojega delovanja in zavzimanja stališča ni smela ravnati po razburjenosti trenutka, katero je mogla povzročiti katera si bodi dogodba.

Kar na priliko javno mnenje sedaj najbolj — in ne po krivici — razburja, to je odposlanje generala Kaulbars-a. Pa kolikor se uže več tednov svet peča z nastopom tega agenta, se vendar ne sme prezirati, da je to samo memogredoča dogodba (faza), katera se zeló previsoko ceni. Dejansko se po njegovem nastopu prav za prav ni nič doseglo, kar bi moglo bistveno vplivati na dokonečno prihodnjo vredbo Bolgarske. Znani vspehi so samo ti, da se mu je v resnici posrečilo, Bolgarom, kolikor moč, najneprijetnejšim načinom dati pokušnjo ruskega vplivanja, in pa da je javno mnenje Evrope za bolgarsko ljudstvo tako sočutno napravil, kakor se dosedaj ni nikdar poznalo.

Kar avstrijsko-ogerski interesi zahtevajo in na kar skupna vlada deluje, je to, da ne nastane nikakoršno, pogodbam nasprotno oškodovanje s poroštvom Evrope dane samostojnosti Bolgarske.

Odposlanje Kaulbarsa nima značaja stalnosti, bo minulo in težko pustilo kaj globokejega sledu. Zato pa bo

ostalo še marsikaterih druzih težav. Ker pri razmerah, ki uže vladajo leto in dan, po katerih so pretesne vse naprave Bolgarske, uprava, pravosodje, denarstvo itd., moramo sploh biti na to pripravljeni, da je še le po premaganih večjih težavah v bolgarskih deželah pričakovati v resnici vredjenega stanja Vse to, izgled na dolgotrajne in težke naloge, katerih imamo po kasnejih prevratih poleg evropejskih kabinetov v prvi vrsti pričakovati mi, priporoča nam, pot tamošnjih dogodeb zasledovati z vedno pozornostjo, pa s potrpežljivostjo, previdnostjo in modro varčnostjo pri naših sredstvih.

Splošni smotri naše politike označene so jasno in odločno v znani izjavi gospoda ministerskega predsednika, ki je, se ve da izrečena v imenu ministra vnanjih zadev. Namenjeni niso samo na sedanjo krizo, temveč se opirajo na načela, na katera je zgrajen ves sedanji red stvari na izhodu, zato ostanejo za delj časa merodajni za našo tamošnjo politiko. Te izjave kažejo, da naša politika ne meri na razširjenje in sploh na nič, kar ni v popolnem soglasji z evropejskimi pogodbami. Mi imamo prednost, da nam ni treba prihajati s partikularnimi interesi, ker dokler berolinska pogodba velja, so po njej naši interesi popolnoma obvarovani, in potem nam je, ako bi prišli v položaj, potezati se za brambo berolinske pogodbe, zagotovljeno sočutje in sodelovanje vseh onih vlasti, katerih je volja, evropejske pogodbe braniti.

Sprožiti bi se moglo vprašanje, kako so se ravno omenjena načela vporabljale pri bolgarskem vprašanji. V tej zadevi bi, kazaje na prej omenjeni razloček med stalnimi in minljivimi razmerami, pred vsem opozoril, da sem sploh mnenja, da se, dokler je pričakovati, smoter prijatelskim potom doseči, tega pota ne sme zapustiti. Naša država izrekoma se mora ogibati, razun največe sile, zavzeti kakoršno koli preteče stališče, dokler naše prijatelske zveze z vlastmi zadostujejo, da se našemu glasu po tej poti posluh pridobi.

V času, v katerem malo dni zadostuje, da se v Evropi z hitrostjo do sedaj nepoznano 5 milijonov bojevitih vojakov more postaviti na bojišče, je odgovornost ministra in pa države velikanska, ako more njegovo postopanje dati povod, da se tolike velikanske vojne sile spravijo v gibanje. Gotovo tudi ni v značaju in celi naravi avstrijsko-ogerske države, delati politiko napadanja (agresivno). Tega tudi nikdar ni storila. Vse lastnosti te velevlasti so take, da nam nakladajo konservativno, vzdržujoče politiko na vzunaj. S to konservativno politiko se strinja, ako si prizadevamo, da se države in državske tvarine na Balkanu, katere so vlasti berolinske pogodbe ustanovile, ali katerih stanje so vredile, na danih jim podlagah zmiraj bolj razvijajo v samostojne, cvetoče in premožne osebnosti. Mogoče jim bo, ako to svojo nalogo spolnujejo poleg naših mej stoletja obstati, ne da bi se imele pred Avstrijsko-Ogersko česa bati. Na nas ni bilo ležeče, da se je ta mirni razvoj pretrgal.

Tu preidem na izhodno-rumelsko vprašanje, katero je videti, kakor bi se zgubljalo za bolgarskim. Gledé tega pred vsem omenjam, da sem uže lansko leto ob času, ko Bolgarska ni bila v milosti izrekel pred delegacijami, da v združenji obeh dežel ne vidim našim interesom nasprotnega, ako se to zgodi s pritrditvijo vlasti in s potrebnimi pridržki.

Naši dopisi.

Z Buda-Pešta 21. nov. — V sedanjem trenutku je od dopisovalca iz ogerske metropole teško pričakovati, da bi pisal mnogo druzega, kakor o veliki politiki, ker ta je v pravem pomenu besede sedaj tukaj na dnevnem redu.

Vendar omenjam tudi nekaj druzih malenkosti: Z vinsko letino so vinorejci Budinske okolice zadovoljni, ni bila ravno bogata, pa poprek ne dosega vlanskega vina. Novina navadnega vina prodaja se od 9 do 12 goldinarjev, dobra starina pa od 18 do 24 hektoliter. — Vreme je vso jesen lepo, pa vender ne presuho; v zadnjih 14 dnéh je bilo večinoma lepo, le parkrat v tednu je malo dež poškropil, tako ga je bilo tudi včeraj popoludne in ravno tako včeraj zjutraj pred dnem toliko, da je blato napravil. Toda suha, mrzla sapa je v kratkem vse sledove mokrote posušila.

Danes je vedro, sever piha in gorkomer se suče krog 0.

V petek vihrale so na obrežji Donave in na nekaterih večjih poslopjih ogerske trobojnice in tudi lêvi na velikem mostu čez Donavo držali so vsak svojo zastavico v krempljih sprednje noge — v proslavljenje godu cesaričnega.

Zdaj pa še par besedi iz delegacij. — Delovanje v odsekih še ni dokončano toda bo, kakor se kaže v četrtek. Rešiti je v avstrijski delegaciji edino še dva predmeta: izredne vojne potrebščine, in računske sklepe. — Pomenljiv je prvi predmet zarad pušk repetirk, vprašanje, ki še ni po vsem dognano. — O tej zadevi obravnavalo se bodo v sredo ob 12. uri in se bodo kazale tudi puške repetirke vseh pomenljivejših vrst; vojno ministerstvo priporoča Manlicherjevo repetirko, Krnka pa se poganja za svojo in dokazuje napake Manlicherjeve znajdbe.

V tem tekmovanji se gotovo zve vse, kar ima vsaka znajdba dobrega in kar ima pomanjkljivega. Poročevalec o tem predmetu je delegat Czerkavski za puške ne ravno strokovnjak, vendar pa gospod, ki sovraži vsako površnost in bo tudi v tem vprašanji prav presodil, kaj bolj kaže.

Pomenljivo posvetovanje dognal je budgetni odsek naše delegacije včeraj s sprejemom političnega dela poročilo o ministerstvu unajnih zadev. Mladi grof Franc Thun (Čeh), ki je prevzel to poročilo, je odseku predložil v resnici odlično delo, tako da mu celo politični nasprotniki niso mogli odreči glasne pohvale. Le malo besedi poročila predrugačilo se je v poojstrenje obsodbe postopanja Kaulbarsovega v Bolgariji.

V odseku merilo se je gledé tega v dve nasprotni strani, na milejšo stran oni, ki brez sovraštva proti Ruski obsojajo ravnanje Kaulbarsovo, drugi pa, ki to nesrečno početje sodijo samo z stališča sovraštva zoper Rusko. — Konec bil je neka srednja pot, po kateri se je doseglo popolno soglasje med vsemi strankami, tako, da se grof Kalnoky unanjim državam in pa domačim svojim nasprotnikom, izrekoma Andrassy-ju nasproti more sklicavati na popolno zaupanje naše delegacije. To bo bržčas tudi poskušnjam Andrassyjevem — Kalnokyja spodriniti — preprečilo pota. — Ako imamo Slovenci zberati med Kalnokyjem in Andrassy-jem, sežemo brez pomiselka po Kalnoky-ju ker še nismo pozabili nasprotnega nam vtikanja v naše zadeve za čas vlade grofa Hohenwarta. — Pri razpravi političnih vprašanj pokazalo se je, da so levičarji posebno Demel najhujši nasprotniki naše zveze z Nemško.

Tudi po ministru Kallay-u mahali so zarad Bosne levičarji naj huje, sicer so si oblekli rokovice, pa minister zato udarcev ni maj čutil.

Z Buda-Pešta 23. nov. *(Iz avstrijske delegacije.)* Ravnokar, ura je 12¼, je končana javna seja avstrijske delegacije. Na dnevnem redu bil je proračun za

mornarico in bosenski kredit, pa zadnja točka je odpadla, ker je poročevalec Dumba, kakor pravijo nekaj bolehen, drugi mislijo, da je obolel samo nenavzočemu tovarišu na ljubo, ki brzčas pri tej priliki hoče spustiti med svet velik političen govor.

Peštanski časniki niso s političnim delom Thunovega poročila nič prav zadovoljni, pravijo, da bo poročilo ogerske delegacije za Kalnoky-a manj zaupljivo. Videti je tudi, da se tudi v časnikih kaže Andrassyjev vpliv in zato bo avstrijske in ogerske delegacije razprava v naši unanji politiki zanimiva. Današnji časniki trdijo, da se je Kalnoky-u posrečilo, gledé na bolgarske zmešnjave dognati novo zvezo na tej podlagi, da k nemško-avstrijski zvezi na mesto Ruske pristopi Angleška.

Vtemeljuje se ta nova zveza s tem, da se Ruska ne drži trocarskih dogovorov in da se gledé Bolgarskega vprašanja pred ko ne Ruska uda zahtevam nove zveze. Časniki so trdili, da bo o tej zadevi Kalnoky uže v današni seji kaj izjavil, toda Kalnoky-a še v seji ni bilo, in še znano ni, ali je navzoč v Pešti, ali pa še biva v Beču.

Prihodnja javna seja avstrijske delegacije je še le v petek, in na dnevnem redu bo na vsak način: „Bosenski kredit“ in pa poročilo o „carinskih dohodkih,“ morebiti tudi uže razdeljeno poročilo o ministerstvu unanjih zadev.

Seja je odločena še le za petek zato, ker jutri zboruje ogerska delegacija dalje zboruje avstrijski budgetni odsek, ki bo sklepal o repetirkah; v četertek pa je v ogerskem odseku za unanje zadeve velika odločilna bitka.

Iz zanesljivega vira čujem, da so svoje državnozborske mandate odložili poslanci: Toner, grof Lützer in Stibitz. Prvi poslanec na pisma predsednika Smolka, da naj vendar še ostane ni odgovoril.

Ako bo delo dobro šlo spod rok in se ne zgodi kaj posebno pomenljivega, znajo seje delegacij biti sklenjene v torek dné 30. novembra, drugi sodijo da se to zgodi še le dne 3. decembra, posebno zato, ker niso v sedanjem času nemogoče dogodbe, o katerih bi morale delegacije iz novega sklepati.

K cesarju na obed bodo poslanci povabljeni v dveh oddelkih, prvi v soboto drugi v ponedeljek. Ker pa je obed redno še le ob 5. uri popoludne niso za ta dva dneva nikakor izključene javne seje.

II

Iz Ljubljane. — V naši delegaciji razpravljajo se sedaj, kakor kažejo tudi obširna poročila v današnjem listu, vprašanja visoke naše politike, vprašanja, katerih rešitev tudi deloma odločuje pri vprašanji mirú ali vojske. — Z zadostenjem razvidimo iz razprav, da vsa naša delegacija dela na to, da se nam ohrani mir, mir brez žaljenja naših interesov in naše časti.

Zadovoljni pozdravljamo pa tudi še drugo prikazen iz naše delegacije, namreč popolno soglasje med poslanci strank v glavnih vprašanjih, posebno pri vprašanji naše vnanje politike. V budgetnem odseku zedinili so se gledé tega vprašanja liberalni in konservativni poslanci nemške, češke, poljske, slovenske in laške narodnosti. — To porazumljenje, ta vspeh sedanjih razmer pa silovito v oči bode kolovodje državnozborske levice. — Ker nočejo porazumljenja in miru med narodi, dokler je na krmilu sedanja Taaffe-jeva vlada.

— **Slovesno otvorenje dolenjske vino- in sadjerejske šole v Grmu poleg Novega mesta** vršilo se je dan sv. Elizabete s primerno slovesnostjo. Kdor se pri ti priliki spominja zgodovine ustanovljanja tega za naše vino- in sadjerejstvo pomenljivega zavoda, ne more se izogniti hvaležnega spomina na prizadevanje naše narodne stranke pod vodstvom nepozabljivega nam dr. J. Bleiweisa v oni dobi, ko je še nasprotna nam stranka v rokah imela krmilo in je vkljub narodne večine deželnega zbora po zakotnih potih znala preprečiti vsako pomenljivejše prizadevanje pravih zastopnikov našega naroda. — Potreba te šole bila je tako brezdvomna in dokazana, da celó tedanje ministerstvo ni moglo odreči obljubi izdatne podpore. In vendar se je ustanovitev šole zabranila, ker naravno ne more biti drugače, kakor slovenska.

Sedaj imamo dolgo zaželeno šolo otvorjeno in pričelo se bode njeno delovanje. Hvala zato gre poleg strajne volje in požrtvovalnosti naših narodnih zastopnikov razumni pravičnosti naše sedanje vlade v prvi vrsti sedanjega poljedelskega ministra grofa Falkenhayna.

„Novice“, ki so v prejšnjih in novejših časih zmiraj gorko zagovarjale za naše gospodarstvo in za naš narodni razvoj pomenljivo ustanovitev te šole, veselé se tudi sedaj ustanovitve njene skupno z lepo našo Dolenjsko in z vso deželo. Veselo to dogodbo pa pozdravljamo tudi z gorko željo, da naj vsi oni, katerim je šola izročena kot častno svojo nalogo smatrajo skrb, da ta šola obilni sad obrodi za zboljšanje gmotnega stanja z vpeljavo in povzdigo umnega in plodonosnega vino- in sadjerejstva naše po naravi v marsikaterem oziru blagoslovljene naše Dolenjske.

— **Kmetijsko potovalno predavanje v Šentjurji pri Kranji** ima tajnik c. kr. kmetijske družbe gosp. Gustav Pirc v nedeljo dné 28. t. m. popoludne po cerkvenem opravilu.

— **Vabilo k Preširnovemu večeru,** katerega priredi národna čitalnica ljubljanska v nedeljo dné 28. novembra 1886. leta. Vspored: 1. Mendelssohn: „Jesenska“; poje čital. mešani zbor. 2. Fr. Gerbić: „Ljubici pod oknom“, moški čveterospev. 3. J. Schulhoff: „Fantazija o českih národnih pesmih“; igra na glasoviru gosp. A. Foerster ml. 4. Soedermann: „Kmečka svatba“; poje čital. mešani zbor. 5. A. Winter: „Adrijansko morje“, poje čitalniški moški zbor, na glasoviru spremlja gosp pl. Ohm-Janušowsky. 6. Fr. Preširen: „Krst pri Savici“. Uvod deklamuje gosp. I. Borštnik. — Začetek ob pol 8. uri zvečer. — Pristop je dovoljen izključljivo le čč. p. t. društvenikom. Odbor.

Zahvala.

Preblagorodna dobrotnika, gospod c. kr. deželni predsednik baron Winkler in njega soproga baronica Winklerjeva sta mi povodom smrti svoje matere oziroma tašče, preblagorodne gospé Josipine Persoglia poslala **petdeset forintov** za uboščeke ljubljanskega mesta.

Usojam si v imé uboščekov izrekati najtoplejšo zahvalo na tem velikodušnem darilu.

V Ljubljani 21. dan novembra 1886.

Župan: Grasselli.

Zahvala.

Povodom smrti gospoda hišnega in zemljiškega posestnika Antona Fröhlicha so njega dediči tukajšnji mestni blagajnici izročili **petindvajset forintov** za ubožce ljubljanskega mesta.

Mestni magistrat si usoja to blagosrčno dejanje javno oznanjati in izrekati dostojno zahvalo.

Mestni magistrat ljubljanski
22. dan novembra 1886.

Župan: Grasselli m/p.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — V petek podal se je trgovinski minister v Budim-Pešt nadaljevat carinske razprave z ogersko vlado deloma zarad carine na petrolej, deloma pa zarad ponovljenja trgovinske pogodbe z Rumunsko. Bukovinski poslanec Lupul vprašal je v delegacijah, kako stojimo z Rumunsko zarad ponovljenja trgovinske pogodbe, na to je Kalnoky odgovoril, da se nadja dobrega vspeha, da se je rumunska vlada prepričala, koliko škode ji prizadeva carinska vojska z nami, in da se bodo obravnave pričele v malo dneh. — To se je res zgodilo: razgovori so se zopet pričeli, pa ker so na Rumunskem ravno sedaj nove volitve, pri katerih opozicija zmaguje, so se daljni razgovori odložili za toliko časa. da se pokaže, kdo tam v roke dobi krmilo vlade. — Za Radecky-jev spominek nabranih je uže nad 207.000 gold. — Princesinja Valerija, katera je imela v Išlnu ostati samo do 24. dne t. m., ostane, kakor se sploh sodi, zaradi bolehnosti še dalje v Išlu.

Budim-Pešt. — V soboto imela je avstrijska delegacija svojo drugo sejo. oziroma prvo, v kateri prišli so v obravnavo predlogi budgetnega odseka. Na dnevnem redu bilo je poročilo o proračunu za redne potrebščine vojne, o nekaterih dodatnih kreditih in pa o podaljšanji pravice za porabo prej dovoljenih kreditov za vojno. — O teh predmetih poročal je češki poslanec dr. Mattuš; o daljnih točkah dnevnega reda namreč o proračunu za skupno finančno ministerstvo in pa o proračunu za skupni najviši računski dvor poročal je dr. Poklukar. Predlogom zadnjega poročevalca pritrdila je delegacija brez ugovora, pri proračunu za vojno pa se je vnel nenadoma jezikovni boj, katerega je zakrivil koroški zastopnik z Dunaja Dumreicher.

Ta je skušal dokazati, kako se zadnjih 7 let tudi v vojni nemščina odriva in pomika nazaj, kako bo vse to še hujše od leta 1890. počenši itd. naglašal je, kako mora za vojaške rodbine celó nemški „Schulverein“ vzdržavati nemške šole in je sklepal s tem, naj vojni minister po izgledu dveh obstoječih vojaških nemških šol v arsenalu na Dunaji in pa v Zadru napravi še več druzih takih šol. V obče dokazaval je, kako bi se potom vojaštva morala nemščina širiti po vsej državi.

Galicija. — Na mesto sedanjega deželnega maršala Ziblikieviča, kateri uže delj časa boleha zn pljučno boleznijo, je za deželnega maršala imenovaa grof Tarnovski.

Bolgarska — Zadnjo soboto zapustil je general Kaulbars in z njim vred vsi ruski konzuli in agenti Bolgarsko. Zadnji navidezni povod za ta korak ruske diplomacije ali ruskega cara bil je ta, da bolgarska vlada na zahtevanje Kaulbarsovo po zadostenji zarad žalenja nekega ruskega „Kavasa“ v Plodivu, ki je hotel pri tamošnem telegrafiškem uradu oddati depeše, ni ne odgovorila in ne v odločenem času dala zadostenja. — Uradni ruski časniki trdijo, da je odhod Kaulbarsa le naravna posledica slepe trdovratnosti bolgarske vlade; drugi časniki pa trdijo, da je to odgovor Ruske na govora Salisboury-ev in Kalnoky-ev. „Novoje Wremja“ pa piše: dogodba bo vladarjem in vlastem, ki so v Bolgarski v zakritji proti Ruski kazala, da se agitacija bliža koncu. V Bolgarski se bodo nasprotniki prepričali, kedaj bo Ruska prestopila od besedi k dejanji.

Za položaj izrekoma gledé zaveznikov, katerih bi se imela Ruska nadejati, je to, da Kaulbars pred svojem odhodom varstva ruskih podanikov ni izročil, kakor se je pred čulo zastopnikom Nemške, ampak Francoske. Ker je naravno in sploh navadno, da v takih slučajih namestništvo izroči zastopnikom one države, s katero so njene razmere najprijaznejše, iz tega sme dosledno sklepati, da so se razmere med Rusko in Nemško zadni čas zelo ohladile in da ste se Ruska in Francoska izdatno sprijaznile. — To pa je velikega pomena za Avstrijsko-Nemško zvezo posebno pri sedanji borbi za vpliv na Balkanu.

O tem, česa je pričakovati v Bolgarski v bližni prihodnosti, si ne upa nihče ugibati, ker so zadnje dogodbe kazale, da je to sploh nemogoče, ker v Ruski, kakor v nobeni drugi državi, rnajno politiko neposredno narekava car sam.

Hrvatska. — Zadnjo soboto imel je deželni zbor prvo svojo sejo, v kateri je bila najpomenljivejša dogodba interpelacija dr. Antona Starčevič-a, v kateri ta poslanec trdi, da naša država po berolinski pogodbi ni pravice imela Bosno zasesti, preden se ni dogovorila s Turško, da brez takega dogovora v Bosni gospodari, kakor v lastni deželi; dalje omenja, da bi znala Črnagora zahtevati, da pustimo zasedene dežele.

Točno pa trdi: Domače (bozensko in hercegovinsko) prebivalstvo bo tam v svoji obupnosti seglo po orožji in na lastno roko ali s pomočjo drugih na to delalo, da se iz dežele odpravijo ljudje, katero tamošno prebivalstvo smatra za svoje zatiratelje. „Pravica zahteva, da Hrvatje za interese Avstro-Madjarske in druzih toliko storé, kot Avstro-Madjarska in drugi za interese Hrvatsko.“ Konečno vpraša: Jeli vladi znano, ali se je o tem podučila v kaj nameravajo merodajni krogi Avstro-Madjarske za ta slučaj storiti, ako bi kedo od države zahteval, Bosno in Hercegovino zapustit.

Ban Khuen-Hedervary je na vprašanje odgovor odrekel, ker se je poslanec popolnoma izvan države postavil, zoper srditev pa, kakor bi se država ne držala pogodeb, se je odločno zavaroval, gledé položaja v Bosni pa je izrekel, da se poslanec dosledno drži načela: vse in vsakega grditi.

Žitna cena

v Ljubljani 13. novembra 1886.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 82 kr. — banaške 7 gold. 58 kr. — turšice 4 gold. 87 kr. — soršice 6 gold. 60 kr. — rži 4 gold. 71 kr. — ječmena 4 gold. 6 kr. — prosa 4 gold. 38 kr. — ajde 3 gold. 90 kr. — ovsa 2 gold. 92 kr. — Krompir 2 gold. 68 kr. 100 kilogramov.

V Kranji 22. novembra.

Hektoliter: Pšenica 6 gld. 82 kr. — Rrž 5 gold. 36 kr — Oves 2 gold. 92 kr. — Turšica 5 gold. 82 kr. — Ječmen 5 gld. 20 kr. — Ajda 5 gld. 87 kr. — Slama 100 kilogr. 1 gld. 80 kr. — Seno 2 gld. 10 kr. — Špeh 1 kilogr. 60 kr.

Telegram „Novicam“.

Budapešt 24. nov., ob 12. uri 30 minut popoludne.

Poročila časnikov zarad avstrijsko-nemško-angleške zveze gledé nadrobnosti so nezanesljive. Stvarne razprave trgovinske avstrijsko-romunske bodo prvi teden decembra. Sklep delegacij krog druzega decembra.

Odgovorni vredrik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi naledniki v Ljubljani.